

Dr. ROKO BENIĆ

2872

RACIONALIZACIJA RADA U DRVNOJ INDUSTRIJI

(SKRIPTA)

KOMISIJA ZA UDŽBENIKE I SKRIPTA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
1957

U V O D

Disciplina koju obradjuje ovaj kolegij naziva se "Racionalizacijom" odnosno "Naučnom organizacijom rada". Nauka o organizaciji rada je razmjerno nova disciplina iako je sama organizacija rada toliko stara koliko i čovječanstvo. Čovjek je od prvih početaka svoga razvoja težio da svoj rad usavrši i olakša te da poveća njegovu proizvodnost. U ekonomskom smislu povećati proizvodnost rada znači uz iste troškove proizvesti veću količinu proizvoda ili proizvesti istu količinu proizvoda uz manje uloženi troškova u proizvodnju. U tehničkom smislu povećanje proizvodnosti usko je vezano sa količinom energije uložene u rad odnosno u jedinicu proizvoda toga rada. Ekonomski i tehnički pojam dizanja proizvodnosti rada medju sobom su usko povezani. Ta povezanost naročito dolazi do izražaja u socijalističkom društvenom poretku, jer su jedino u socijalizmu troškovi proporcionalni sa uloženom energijom za dovršenje stanovite količine rada.

Razlika izmedju proizvodnosti rada u ekonomskom smislu (ekonomičnosti) te proizvodnosti u tehnološkom smislu sastoji se jedino u nazivniku koji služi za izražavanje proizvodnosti. U prvom slučaju je to novac, a u drugom količina energije odnosno količina radnog vremena. Podizanje proizvodnosti rada je osnovni imperativ tehničkog razvitka čovječanstva i dizanja standarda, kako cijelog čovječanstva tako i pojedinih narodnosnih grupa i pojedinaca.

No postavlja se odmah pitanje u čemu se sastoji dizanje proizvodnosti rada. Marks je rekao da svaka promjena u procesu rada, koja skraćuje radno vrijeme društveno potrebno za proizvodnju robe znači povećanje proizvodnosti rada. Mjerilo za povećanje proizvodnosti rada prema Marksu jest prema tome potrošak radnog vremena. Kako je trošak proizvodnje ovisan o potrošku radnog vremena, jer povećanje proizvodnosti rada omogućava da se uz manji utrošak rada proizvede veća količina proizvoda to povećanje proizvodnosti rada znači i sniženje cijene koštanja proizvoda.

Racionalnost rada ne sastoji se u povećanju količine proizvoda nego u povećanju proizvodnosti rada. Količina proizvoda može se naime povećati na račun intenziteta rada a da proizvodnost rada stagnira ili što više opada.

Na primjer: Količinu proizvoda šumskog radnika u jednom radnom danu možemo izraziti količinom naturalnih jedinica. Promatrajmo dvije grupe šumskih radnika-drvara. U svakoj grupi su dva radnika. Prosječna proizvodnja prve grupe iznosila je u toku obračunskog perioda (1 mjesec) 5 prm po 1 radniku i danu, a druge 4 prm po 1 radniku i danu. No prva grupa radila je dnevno 12 sati a druga 8 sati. Ako količinu proizvoda ovih grupa svedemo na isti nazivnik (1 prm ili 1 radni sat) tada dobivamo brojčano izraženu proizvodnost. Ona za prvu grupu iznosi $5 : 12 = 0,417$ prm/sat, a za drugu $4 : 8 = 0,500$ prm/sat. Unatoč toga što je prva grupa proizvela veću količinu proizvoda i ostvarila veću zaradu njena proizvodnost rada je manja nego kod druge grupe radnika.

Racionalnost rada znači iskorišćavanje faktora proizvodnje prema načelu optimuma t.j. sa što manjom količinom rada proizvesti što veću količinu i što vrijednijih proizvoda. Prema tome racionalnost rada znači u biti dizanje produktivnosti rada.

Jermanski je racionalnost rada pokušao i matematski formu-

